

Πάουλ Γιόζεφ Γκέμπελς (1897-1945) - Ο «μάγος» της προπαγάνδας

«Δώστε σ' αυτόν τον άνθρωπο ένα μικρόφωνο ή έναν καλό στυλογράφο και θα κάνει τους Εβραίους να αυτοκτονήσουν από ενοχές».

Χάινριχ Χίμλερ (αρχηγός των SS) για τον Γκέμπελς

Μια χιονισμένη μέρα του Φεβρουαρίου 1924, ένας νέος, αδύνατος μελαχρινός άνδρας έκανε την εμφάνισή του στο μέγαρο Σούτσενχαουζ στην πόλη Ράιντ της Ρηνανίας. Στην αίθουσα επικρατούσε πολιτικός πυρετός, καθώς οι ρήτορες του Γερμανικού Κομμουνιστικού Κόμματος (DKP) αγόρευαν με πάθος και ένταση. Ο αδύνατος άνδρας με τα εκφραστικά μάτια και το φτηνό, μάλλινο παλτό ανέβηκε στην έδρα και υπέβαλλε κάποιες ερωτήσεις στους ομιλητές. Μερικοί από το ακροατήριο γέλασαν. Ένας κομμουνιστής τού επιτέθηκε, φωνάζοντας οργισμένος: *«Εκμεταλλευτή της εργατικής τάξης, καπιταλιστή!»*. Ατάραχος ο νεαρός άνδρας, άρπαξε ενστικτωδώς την ευκαιρία που αναζητούσε. Απευθύνθηκε με κοφτή αλλά σταθερή φωνή προς τον «εκπρόσωπο της εργατικής τάξης» και είπε: *«Θα παρακαλούσα τον κύριο που με αποκάλεσε δίχως ντροπή “εκμεταλλευτή και καπιταλιστή”, να έλθει στην έδρα και να αδειάσει το πορτοφόλι του. Τότε θα δούμε ποιος από τους δύο μας έχει τα περισσότερα χρήματα»*. Ολοκληρώνοντας την ομιλία του έβγαλε το πορτοφόλι του και άδειασε τα λιγοστά κέρματα που είχε, στην έδρα. Ο κόσμος γέλασε, αλλά χάρισε τη συμπάθειά του στον νεαρό. Έτσι άρχισε η πολιτική διαδρομή του Γιόζεφ Γκέμπελς, του «εγκέφαλου» του Γ' Ράιχ .

Ο Πάουλ Γιόζεφ Γκέμπελς ήρθε στον κόσμο την αυγή της 29ης Οκτωβρίου 1897 στην πόλη Ράιντ της Βόρειας Ρηνανίας. Ήταν ο τρίτος γιος του Φρίντριχ Γκέμπελς και της Μαρίας Ολντενχάουζεν, που κατάγονταν από την περιοχή του Άαχεν.

Μεγάλωσε σε ένα αυστηρά καθολικό περιβάλλον. Σε ηλικία τεσσάρων ετών δέχθηκε το πρώτο χτύπημα της μοίρας. Προσβλήθηκε από πολιομυελίτιδα και απέκτησε αναπηρία στο δεξί του πόδι μέχρι το τέλος της ζωής του. Το γεγονός αυτό τον έκανε να κλειστεί στον εαυτό του και να αρχίσει από τα πρώιμα χρόνια του τις φιλοσοφικές και τις θρησκευτικές αναζητήσεις.

Η έκρηξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου τον Αύγουστο του 1914, τον βρήκε ανάμεσα στο πλήθος στην κεντρική πλατεία του Ράιντ να τραγουδά μαζί με τους άλλους τον γερμανικό εθνικό ύμνο. Παρασυρμένος από τον νεανικό ενθουσιασμό και ξεχνώντας τον μεταλλικό νάρθηκα στο δεξί του πόδι έσπευσε να καταταγεί εθελοντής στον στρατό, αλλά δεν έγινε δεκτός λόγω της αναπηρίας του.

Συναντώντας την απόρριψη σε κάθε του κίνηση, μετά το τέλος των σπουδών του, έζησε αρκετούς μήνες ως άνεργος. «Ζω μια ολόκληρη εβδομάδα με ένα γκούλντεν (σ.σ.: ολλανδικό νόμισμα). Ημέρες γεμάτες καταφρόνια και ανεργία», έγραφε στο ημερολόγιο του απελπισμένος. Κάπου τότε άκουσε για ένα μικρό κόμμα εργατών και έναν δυναμικό Αυστριακό ρήτορα. Οι φιλοσοφικές του αναζητήσεις έγιναν εντονότερες, και τις καταγράφει στο ημερολόγιο του: *«4 Ιουλίου 1924. Μας λείπει στη Γερμανία ένα δυνατό και σταθερό χέρι. Να τελειώσουμε επιτέλους με τα πειράματα και τα περιττά. Να αρχίσουμε με τη σοβαρότητα και την εργασία. Να αποτινάξουμε την ιουδαϊκή συμμορία που δηλητηριάζει τη σκέψη του λαού μας. Η Γερμανία τείνει στον έναν, τον άνδρα, όπως το καλοκαίρι η γη διψά για βροχή! Θα σωθούμε μόνο με την τελευταία συγκέντρωση δύναμης, πίστης και αυτοθυσίας. Όλα αυτά μοιάζουν με θαυμαστά πράγματα, αλλά μήπως απορεί να μας σώσει τίποτε διαφορετικό;»*.

Ο θαυμασμός του Γκέμπελς για τον Χίτλερ και τη δύναμη που ασκούσε στις μάζες εκδηλώθηκε για πρώτη φορά τον Οκτώβριο του 1922, μετά τα γεγονότα του Κόμπουργκ. Την εποχή εκείνη διάφορες εθνικιστικές οργανώσεις της πόλης είχαν οργανώσει μια «γερμανική ημέρα» και κάλεσαν τον Χίτλερ για να μιλήσει δημόσια. Ο Χίτλερ μετέβη στο Κόμπουργκ με μια ειδική αμαξοστοιχία, συνοδευόμενος από 800 άνδρες των «Ταγμάτων Εφόδου» (SA). Η πλειονότητα των εργατών της πόλης τότε ήταν κομμουνιστές. Οι φιλήσυχοι αστοί τούς έτρεμαν κυριολεκτικά, επειδή στην ουσία δεν αναγνώριζαν ούτε Αρχές, ούτε Αστυνομία και είχαν μετατρέψει την πόλη σε μια «μικρή Μόσχα». Όταν οι κομμουνιστές πληροφορήθηκαν ότι επρόκειτο να φθάσει στην πόλη τους ο αρχηγός του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος, παρήγγειλαν στους οργανωτές της συγκέντρωσης ότι καλά θα έκαναν να ειδοποιούσαν τον Χίτλερ να μην παρήλαυνε επισήμως από τους δρόμους με τις

σημαίες και τα λάβαρα του. Οι οργανωτές της «γερμανικής ημέρας», τρομοκρατημένοι, έτρεξαν στον σιδηροδρομικό σταθμό για να υποδεχθούν τον Χίτλερ και να του αναγγείλουν συγχρόνως την κομμουνιστική... απαγόρευση.

Ο Χίτλερ έμεινε έκπληκτος. Αδυνατούσε να καταλάβει πώς ήταν δυνατόν μια ολόκληρη πόλη να υφίσταται τόσο εξευτελιστικά την τρομοκρατία των κομμουνιστών. Διέταξε τότε τους άνδρες των «Ταγμάτων Εφόδου» να υψώσουν τις σημαίες και να παρελάσουν με ύφος προκλητικό, μέσα από τους κεντρικότερους δρόμους. Έξω από τον σταθμό ήταν ήδη συγκεντρωμένο ένα πλήθος που δεν έκρυβε τις εχθρικές του διαθέσεις. Η ηρεμία μάλιστα και η αποφασιστικότητα που ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπα των εθνικοσοσιαλιστών εκνεύρισαν τους κομμουνιστές ακόμα περισσότερο. Οι πρώτοι ψίθυροι μεταβλήθηκαν σύντομα σε ύβρεις και δυνατές φωνές.

Η παράσταση όμως του «δεκανέα» είχε μόλις αρχίσει. Πρώτος προχωρούσε ο Χίτλερ. Ακολουθούσαν οι σημαίες και τα εθνικοσοσιαλιστικά λάβαρα. Και πιο πίσω, με βήμα στρατιωτικό, βάδιζαν οι άνδρες των «Ταγμάτων Εφόδου». «Φασίστες... Ληστές... Εδώ που ήρθατε, θα πεθάνετε!», ακούγονταν από παντού. Τα SA, όμως, αντί απάντησης, τραγούδησαν τον εθνικοσοσιαλιστικό ύμνο. Οι «Κόκκινοι» τότε δεν μπόρεσαν να συγκρατηθούν. Άρχισαν να εκσφενδονίζουν εναντίον των αντιπάλων τους πέτρες, καδρόνια, σίδερα -ό,τι έβρισκαν. Οι χιτλερικοί απάντησαν με αποφασιστικότητα. Αντιπετέθησαν και η σύρραξη επήλθε. Ύστερα από ένα τέταρτο της ώρας ο δρόμος είχε καθαρίσει. Δεν υπήρχε ούτε ένας «κόκκινος» αντίπαλος!

Την επόμενη μέρα οι κομμουνιστές, που δεν μπόρεσαν να κατανοήσουν ακόμα την ήττα τους, αφού απηύθυναν κατά τη γνωστή τακτική τους μια γενική διαμαρτυρία στις διεθνείς οργανώσεις των μαρξιστών, ανήγγειλαν ότι στις 13:30 θα πραγματοποιούσαν μια μεγάλη αντιδιαδήλωση, για να διαμαρτυρηθούν εναντίον της «ληστρικής ομάδας των ναζί που είχε εισδύσει στην πόλη για να την τρομοκρατήσει». Το μεσημέρι, όμως, στον χώρο της διαδήλωσης τους περίμενε μια έκπληξη. Πρώτος βρισκόταν εκεί ο Χίτλερ με τους άνδρες του. Μάταια όμως περίμενε τους «Κόκκινους», για να αναμετρηθεί μαζί τους. Δεν προσήλθαν περισσότεροι από 100, που και αυτοί, μόλις συνειδητοποίησαν την αριθμητική μειονεξία, προτίμησαν να αποχωρήσουν. Ο Χίτλερ έμεινε κυρίαρχος στον τόπο της συγκέντρωσης.

Στα γεγονότα του Κόμπουργκ δόθηκε μεγάλη δημοσιότητα και ο Γκέμπελς

κατάλαβε πλέον ότι ο μελλοντικός Φύρερ δεν μιλούσε μόνο ωραία, αλλά διέθετε αποφασιστικότητα και σιδερένια πυγμή. Στις 9 Δεκεμβρίου του 1925 προσχώρησε στο Εθνικοσοσιαλιστικό Κόμμα NSDAP με αριθμό μέλους 8762, άρχισε προπαγανδιστική δραστηριότητα στην Ρηνανία και την Βεστφαλία.

Η μέθοδος του Γκέμπελς ήταν η πρόκληση και η κατοπινή παρουσίαση του NSDAP ως κινήματος μαρτύρων. Στις 27 Απριλίου 1930 ορίστηκε από τον Χίτλερ ως επικεφαλής της Προπαγάνδας του Ράιχ (Reichspropagandaleiter), αρμόδιος, δηλαδή, του NSDAP για τον Τύπο, τις κινηματογραφικές ταινίες, τη Ραδιοφωνία και την Εθνική Παιδεία. Άρχισε να διοργανώνει τις γνωστές του μαζικές εκδηλώσεις, στα πλαίσια των οποίων, σαν ομιλητής, συνοδευόταν στην αίθουσα από φρουρούς και σημαιοφόρους. Επειδή ήταν αδύνατο να μιλήσει ο ίδιος σε όλες τις εκδηλώσεις, δημιούργησε τμήμα ομιλητών, οι οποίοι ελάμβαναν ακριβείς οδηγίες και βρίσκονταν πάντα υπό αυστηρή παρακολούθηση κατά την διάρκεια των εκδηλώσεων στις οποίες αντιπροσώπευαν τον Γκέμπελς. Στόχος της δραστηριότητας του Γκέμπελς ήταν να οδηγήσει το NSDAP στην εξουσία με κάθε μέσο που επέτρεπε το δημοκρατικό Κράτος δικαίου και να ακυρώσει κατόπιν τη δημοκρατική συνταγματική δομή του.

Μισούσε τους Εβραίους, τους μπολσεβίκους της Ρωσίας, και τους ομοφυλοφίλους και έκανε τα πάντα για να τους εξοντώσει. Ως ανώτατο στέλεχος του Τρίτου Ράιχ παρίστατο σε όλες τις σημαντικές συνεδριάσεις και μετείχε σε όλες τις αποφάσεις. Στο προσωπικό του ημερολόγιο κατέγραφε *«18 Φεβρουαρίου: Δεν πρέπει να δείξουμε κανένα έλεος στους παρείσακτους. Πρέπει να τους εξαλείψουμε, να τους καταστρέψουμε μέχρι τέλους»*.

Κινητοποίησε ολόκληρο το Κόμμα για τις κοινοβουλευτικές εκλογές στις 14 Σεπτεμβρίου 1930. Ανακοίνωσε δημοσίως το στόχο των Εθνικοσοσιαλιστών να αποκτήσουν 40 έδρες στη νέα Βουλή. Στα πλαίσια του προεκλογικού αγώνα, ο ίδιος και άλλοι εκλεγμένοι ομιλητές μίλησαν σε περισσότερες από 6.000 εκδηλώσεις, ενώ αμέτρητες αφίσες σε όλη τη Γερμανία έκαναν γνωστό το εθνικοσοσιαλιστικό κίνημα. Ο αριθμός πωλήσεων των εφημερίδων του NSDAP πολλαπλασιάστηκε.

Στις 12 Δεκεμβρίου 1931, ο Γιόζεφ Γκέμπελς νυμφεύθηκε την Μάγδα Κβαντ, μια ευκατάστατη, όμορφη, διαζευγμένη γυναίκα, που ζούσε σ' ένα άνετο διαμέρισμα στο Βερολίνο, με μηνιαία διατροφή 4.000 μάρκων, την οποία τής χορηγούσε ο πλούσιος βιομήχανος, πρώην σύζυγός της. Ο γάμος τους προκάλεσε αίσθηση,

καθώς η Μάγδα Κβαντ ήταν μια γυναίκα, που της άρεσαν η πολυτελής ζωή και τα ταξίδια, πράγματα εντελώς ασύμβατα με τις περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες του Γκέμπελς. Μετά τον χωρισμό της με τον Κβαντ, η Μάγδα ανέλαβε εργασία, μέσω μιας φίλης, στα κεντρικά γραφεία του NSDAP στην Χεντεμανστράμπε. Ο Κβαντ της είχε χορηγήσει βέβαια μια πολύ καλή διατροφή, αλλά η πλήξη και η περιέργεια την οδήγησαν στη θέση της υπαλλήλου στο αρχείο εφημερίδων του NSDAP.

Κατά τη διάρκεια του προεκλογικού αγώνα στη Γερμανία τον Απρίλιο του 1932, ο καγκελάριος Μπρούνινγκ αρνήθηκε την πρόσκληση του Γκέμπελς για μια δημόσια ανοικτή αναμέτρηση. Ο προπαγανδιστής του NSDAP δεν πτοήθηκε. Προμηθεύτηκε τον τελευταίο προεκλογικό λόγο του Μπρούνινγκ σε δίσκο βινυλίου και τον άφησε να ακουστεί σε μια μεγάλη συγκέντρωση οπαδών του Εθνικοσοσιαλιστικού Κόμματος στο Βερολίνο. Έχοντας ως στόχο την επιβολή της θέλησης του στις μάζες και χρησιμοποιώντας τη ρητορική του δεινότητα, διέκοπτε την ομιλία του αντιπάλου του στο βινύλιο και έδινε τις κατάλληλες απαντήσεις. Το κοινό ξεφώνιζε από ενθουσιασμό. Λίγο αργότερα έγραφε ο Γκέμπελς στο ημερολόγιο του: *«Ήταν μια φοβερή επιτυχία. Μερικοί από τους επιχειρηματίες οπαδούς μας ενθουσιάστηκαν τόσο που συγκέντρωσαν αυθόρμητα το ποσό των 100.000 μάρκων για τον προεκλογικό μας αγώνα».*

Αποτέλεσμα των εκλογών: Ο Χίτλερ πήρε το 18 τοις εκατό των ψήφων, αποκτώντας έτσι 107 έδρες στο Ράιχσταγκ. Η δύναμη του Γκέμπελς αυξήθηκε, αφού από εδώ και εμπρός αρκετοί βιομήχανοι έκαναν μεγάλες δωρεές και χρηματοδοτούσαν, έτσι, την προπαγάνδα του.

Στις 30 Ιανουαρίου 1933 τελικά οι εθνικοσοσιαλιστές είχαν σημαντική επιτυχία: ο πρόεδρος του Ράιχ Χίντενμπουργκ κάλεσε τον Χίτλερ να αναλάβει την Καγκελαρία. Στις κατοπινές παρελάσεις της Sturmabteilung στο Βερολίνο, ο Γκέμπελς βρισκόταν πάντα πίσω από τον νέο καγκελάριο. Από το ημερολόγιό του διακρίνονται τα εξής αποσπάσματα: *«Δημιουργήθηκε το νέο Ράιχ... Πετύχαμε τον στόχο μας. Η γερμανική επανάσταση αρχίζει».*

Ο νέος υπουργός Προπαγάνδας και Λαϊκής Διαφώτισης ήταν ο εκπρόσωπος των πιο ριζοσπαστικών ιδεολογικών στοιχείων του Εθνικοσοσιαλισμού. Για τον Γκέμπελς ο όρος «προπαγάνδα» δεν είχε αρνητική σημασία, αλλά αφορούσε *«την τέχνη να αντιλαμβάνεται κανείς την ψυχή ενός λαού και να επικοινωνεί με τα λαϊκά στρώματα με κατανοητή ορολογία και εκφράσεις».* Το νεοσύστατο

Υπουργείο στελεχώθηκε από νεαρά στελέχη του κόμματος με υψηλό επίπεδο μόρφωσης και διάθεση για προσφορά. Ο μέσος όρος ηλικίας τους δεν ξεπερνούσε τα 30 έτη, ενώ ο ίδιος ο υπουργός του ήταν μόλις 36 ετών. Η ανάληψη του πολιτικού ελέγχου όλων των μέσων ενημέρωσης, δηλαδή του ραδιοφώνου, του Τύπου, του κινηματογράφου καθώς και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων «θωράκισε» το καθεστώς. Αξεπέραστο έργο προπαγάνδας θεωρείται σήμερα η πιο αντισημιτική ταινία όλων των εποχών, με τίτλο «Ο αιώνιος Εβραίος» («Der ewige Jude»), τα γυρίσματα της οποίας ολοκληρώθηκαν το 1940. Πρόκειται για ένα δημιούργημα του Γκέμπελς, ταινία-σταθμό, η δημόσια προβολή της οποίας απαγορεύεται μέχρι σήμερα. Στη Γερμανία επιτρέπεται να προβάλλεται μόνο σε ειδικά επιλεγμένο ακροατήριο και αποκλειστικά για επιστημονικούς σκοπούς.

Σταδιακά το κράτος έπρεπε να ενσωματωθεί στο κόμμα και η προπαγάνδα ήταν η βασική στρατηγική του Γκέμπελς. Στις 13 Απριλίου 1933, με πρωτοβουλία της Γενικής συνομοσπονδίας Γερμανών φοιτητών τοιχοκολλήθηκε μια αφίσα σ' ολόκληρο το Βερολίνο με τον τίτλο «Ενάντια στο μη γερμανικό πνεύμα». Πίσω από αυτή την πρωτοβουλία κρυβόταν ο Γιόζεφ Γκέμπελς. Αφορούσε την καταστροφή όλων των αντιγερμανικών βιβλίων σε δημόσιες τελετές και τον εξοστρακισμό του μη γερμανικού πνεύματος από τις δημόσιες βιβλιοθήκες. Η κοινή γνώμη στο εξωτερικό έπρεπε να μάθει πως η Γερμανία του Χίτλερ είχε ξεπεράσει τις διχόνοιες του παρελθόντος και οι Γερμανοί ακολουθούσαν τον νέο «Μεσσία» τους με αφοσίωση και πίστη.

Ο Γκέμπελς χωρίς να είναι από τους αρχιτέκτονες του «Ολοκαυτώματος», γνώριζε λεπτομερώς γι' αυτό και ήταν ο εισηγητής της «απο-εβραιοποίησης» των τριών μεγάλων πόλεων του Ράιχ: Βερολίνου, Βιέννης και Πράγας. Με την υποστήριξη του Ράινχαρντ Χάιντριχ έλαβε το πράσινο φως από τον Χίτλερ.

Ο Γκέμπελς παρέμεινε ένας από τους ελάχιστους Ναζί που είχαν άμεση πρόσβαση στον Χίτλερ. Όσο ο πόλεμος εξελισσόταν -και δυσμενώς για τη Γερμανία, ο Χίτλερ αραίωσε τόσο τις δημόσιες εμφανίσεις του όσο και την παρουσία του στο ραδιόφωνο. Το κενό αυτό κλήθηκε να καλύψει ο Γκέμπελς, ο οποίος έγινε έτσι το πρόσωπο και η φωνή του καθεστώτος στη χώρα.

Ο Γκέμπελς ήταν ο άνθρωπος στον οποίο ο Χίτλερ κληροδότησε την εξουσία λίγο προτού αυτοκτονήσει. Αρνείται να τον εγκαταλείψει, σημειώνοντας στο ημερολόγιό του: *«...Πάντα υπάκουα στις εντολές του Φύρερ. Αυτή τη φορά όμως όχι. Αν έφευγα τώρα θα ήμουν αναγκασμένος να περάσω την υπόλοιπη ζωή μου*

νιώθοντας ντροπή και ότι δεν υπήρξα τίποτε περισσότερο από ένα χυδαίο τραμπούκο». Ο δόκτωρ παρίσταται ως μάρτυς στον γάμο του Χίτλερ με την Εύα Μπράουν. Υπαγορεύει την πολιτική του διαθήκη, ως συμπλήρωμα σε αυτήν του Φύρερ του. Στην πολιτική του διαθήκη ο Χίτλερ ονόμαζε τον Γκέμπελς «Reichskanzler des Großdeutsches Reiches» (Καγκελάριο του Κράτους της Μείζονος Γερμανίας), αξίωμα που ο δόκτωρ θα κρατήσει για μία μόνον ημέρα. Η σύζυγός του Μάγδα και τα παιδιά τους βρίσκονται και αυτοί εκεί, με την μητέρα τους να έχει αμετάκλητα αποφασίσει ολόκληρη η οικογένεια να μοιρασθεί την τύχη του Φύρερ της, καθώς *«ζωή χωρίς Εθνικοσοσιαλισμό δεν είναι νοητή»*, σύμφωνα με την Μάγδα Γκέμπελς. Την επομένη της αυτοκτονίας του Χίτλερ και της συζύγου του, την 1η Μαΐου, η Μάγδα φονεύει τα παιδιά τους με δηλητήριο στον ύπνο τους και στη συνέχεια ανεβαίνουν και οι δύο στον κήπο της Καγκελαρίας, όπου ο Hauptsturmführer των SS Γκίντερ Σβέγκερμαν (Günther Schwägermann), κατ' εντολήν του Γκέμπελς, τους εκτελεί με περίστροφο. Τα τελευταία λόγια του Γκέμπελς ήταν *«Η Ιστορία θα μας καταγράψει ως τους μεγαλύτερους πολιτικούς που πέρασαν ποτέ ή τους χειρότερους εγκληματίες»*. Οι άνδρες της φρουράς αποπειρώνται να αποτεφρώσουν τις σορούς. Η βενζίνη που διαθέτουν, όμως, είναι σε ανεπαρκή ποσότητα για κάτι τέτοιο. Οι σοροί καίγονται, αλλά όχι μέχρις αδυναμίας αναγνώρισεως. Οι Σοβιετικοί θα βρουν τα σώματα και θα τα αναγνωρίσουν -παίρνοντας και τις σχετικές φωτογραφίες.

Πηγές

Κείμενο: «Δρ Γκαίμπελς – ο μάγος της προπαγάνδας» (Ιάκωβος Χονδροματίδης) | el.wikipedia.org | tovima.gr